

HET PENNINGKABINET VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK ALBERT I

I. BEPALING

Het Penningkabinet bewaart de verzameling numismatische voorwerpen die eigendom zijn van het Rijk : munten, medailles, eretekens, penningen allerhande en muntgewichten.

De naam "Penningkabinet" kan ons vreemd voorkomen, maar ten tijde van de oprichting van het Kabinet, nu 150 jaar geleden, werden alle munten die niet meer in omloop waren, "medailles" genoemd : zo spreken geleerde artikels over Griekse, Romeinse, Merovingische medailles e.a. als ze het over de munten van die perioden hebben.

Juridisch gezien vormt het Penningkabinet een afdeling van de Koninklijke Bibliotheek, een wetenschappelijke inrichting die afhangt van de Ministeries van Nationale Opvoeding. Het Penningkabinet geniet geen zelfstandigheid : het budget en het personeel worden toegekend door het bestuur van de Bibliotheek terwijl de Afdeling Aanwinsten van de Bibliotheek de numismatische boeken aankoopt.

II. GESCHIEDENIS EN VERZAMELINGEN

Het Koninklijk Besluit van 8 augustus 1835 richt een "Musée d'armes anciennes, d'armures, d'objets d'art et de numismatique" op. Gezien de Belgische Staat op dat ogenblik noch over munten noch over medailles beschikt, wordt een krediet uitgetrokken voor de aankoop van 2 verzamelingen.

Bovendien wordt J.-P. Braemt, graveerder bij de Munt te Brussel, ermee gelast om op veilingen stukken aan te kopen. Braemt koopt 3.570 stukken en draagt ze in 1840 over aan de Koninklijke Bibliotheek. Het Koninklijk Besluit van 2 augustus 1838 had immers de "verzameling medailles die aan het Rijk toebehoort" gehecht aan de Bibliotheek die op 19 juni 1837 opgericht was. De Staat koopt in 1843 de verzameling van de stad Brussel die 2.740 munten, medailles, penningen allerhande telde. In zijn inventarissen bewaart het Penningkabinet de uitstekende, met de hand geschreven catalogus, die de beroemde numismaat Joachim Lelewel in 1842 van deze verzameling van de stad had opgesteld.

De archivaris C. Piot kreeg de opdracht om de stukken te beschrijven, later om het Penningkabinet dat in 1851 voor het publiek geopend werd, te beheren. In 1875 wordt het Penningkabinet een afdeling van de Koninklijke Bibliotheek onder het bestuur van C. Picqué die in 1870 C. Piot had opgevolgd.

De beheerders van de verzameling van het Rijk trachten allereerst belangrijke reeksen samen te stellen van de munten en medailles van de voormalige Nederlanden. Zij kopen meerdere zeer gespecialiseerde privé-verzamelingen : Karolingische (1862) en Brabantse munten (1865) van L. De Coster ; munten van Henegouwen (1868) van Renier Chalon ; loten Luikse stukken (1832 tot 1892)

van J. de Chestret de Haneffe ; medailles uit de Nederlanden (1865) ; rekenpenningen (1887) van L. Geelhand en Brusselse rekenpenningen (1897) van E. Van den Broeck. Deze eerste reeks aankopen wordt volledig door de aankoop in 1893 van de verzameling M. de Robiano die minder gespecialiseerd is maar rijker aan zeldzame stukken.

Tegelijkertijd streeft C. Picqué ernaar om een verzameling antieke munten en medailles van de Italiaanse Renaissance op te bouwen. In 1870 koopt hij 500 Griekse munten, voornamelijk uit Italië en Sicilië ; in 1891 een dertigtal goudstukken met beelden van de belangrijkste Romeinse keizers. Tijdens een reis in Italië koopt hij in 1876 een mooi geheel van renaissance-medailles.

In 1899 verrijken de meest merkwaardige aankoop en de meest kostbare schenking n. n. die van de verzameling Albéric du Chastel en die van de verzameling Lucien de Hirsch, het Penningkabinet.

De Kamers stemmen in 1899 een speciaal krediet van 300.000 goudfranken voor de aankoop van 76 Griekse en Romeinse stukken van de verzameling du Chastel. Het Penningkabinet koopt van dezelfde verzamelaar in 1902 en 1906 nog 64 antieke stukken. Deze verzameling telt meerdere zeldzaamheden van allereerste rang zoals de onovertroffen tetradrachme van Naxos, de aureus van Uranius Antoninus en de viervoudige gouden solidi van Constantinus II en van Valentinianus I. Bovendien valt ze op door de uitzonderlijke gaafheid van al haar stukken.

De verzameling Lucien de Hirsch wordt aan de Belgische Staat legateerd door de moeder van de verzamelaar en wordt door de Bibliotheek verworven in 1900. Het pareltje van deze verzameling is de tetradrachme van Etna, uitgegeven in Catania door Hieroon van Syracuse die de naam van de stad Etna veranderde nadat hij deze veroverd had (476-461 v.K.). De 1.877 Griekse stukken van de verzameling L. de Hirsch onderscheiden zich door hun onberispelijke staat van bewaring. Daarnaast omvat dit legaat nog de bibliotheek van L. de Hirsch en een verzameling vazen en beeldjes.

De verzamelingen van L. de Hirsch en A. du Chastel bezorgen aan het Penningkabinet vele zeldzame stukken die het niet met eigen middelen zou hebben kunnen verwerven. Zoals de groeiende verzameling van de Staat, zijn zij ook opgebouwd naar de trant van de 19de eeuw, m.a.w. met een voorkeur voor zeldzame, schone en gaafbewaarde stukken, overeenkomstig de klassieke smaak. Zij bevatten bijgevolg meer goud en zilverstukken dan bronzen munten, die meestal slechter bewaard bleven ; meer Italiaanse en Siciliaanse munten voor de Grieken ; meer stukken uit het vroeg-keizerrijk voor de Romeinen. Deze reeksen vertolken immers de klassieke stijl in tegenstelling tot de archaische, hellenistische en byzantijnse stijlen.

F. Alvin die in 1902 C. Picqué opvolgt, spant zich in om de gaten aan te vullen in de bestaande verzamelingen door Griekse bronzen en gewone stukken uit alle perioden aan te kopen. In

1907 en 1908 koopt hij een verzameling van 1.255 munten van Alexandrië, uitgegeven in de Romeinse tijd met Griekse types en legenden.

In 1910 wordt het internationaal kongres voor numismatiek gehouden te Brussel en een geleerd verzamelaar die in Egypte woont, Giovanni Dattari, schenkt aan het Penningkabinet 5.200 Romeinse munten uit het laat-keizerrijk, voor het merendeel geslagen in Antiochië en Alexandrië, die gediend hadden om zijn voordracht te illustreren.

Nog andere schenkers vollieden de verzamelingen van het Penningkabinet met stukken die buiten de gewone aankooppolitiek vallen: Chinese munten van J. Adrian (1875), van E. Slossé (1905) en van de Chinese regering (1908), tezamen 831 stukken; de verzameling Ch. Van Schoor (1902) met 1530 munten en 1.200 medailles van de pausen.

Het Penningkabinet wordt in 1904 door de schenking H. Surmont de Volsberghe verrijkt met meerdere honderden munten, medailles, eretekens, en penningen. De medailles omvatten het merendeel van de kreaties van Theodoor van Berckel, auteur van de beroemde munten van de Brabantse Omwenteling en van talloze portretpenningen.

Van 1914 tot 1954 beschikt het Penningkabinet over een volkomen onvoldoend budget. Toch gelukken de konservatoren die het tijdens die periode beheren, m.n. V. Tourneur sinds 1914 en K. Hoc sinds 1929 erin om belangrijke stukken van de Nederlanden te verwerven.

De belangrijkste aanwinst uit die periode dateert van 1924. Het Penningkabinet en de Universitaire Stichting kopen elk de helft van de verzameling B. de Jonghe die meer dan 6.000 Gallische, Merovingische en Karolingische stukken telt en munten van alle vorstendommen en heerlijkheden van de Nederlanden. De Universitaire Stichting legt haar deel neer in het Penningkabinet en schenkt het in 1960; dit geheel behoort dus heden volledig toe aan de Staat.

De geleerde E. Bernays, gespecialiseerd in de munten van het graafschap Namen en van het hertogdom Luxemburg, legateert in 1922 zijn verzameling aan het Penningkabinet dat er in 1940, bij de dood van de verzamelaar, van in het bezit treedt.

Na de tweede wereldoorlog beginnen de Penningkabinetten zich aan de evolutie van de numismatiek aan te passen. Naarmate de numismatiek zich ontwikkelt tot een hulpwetenschap voor de geschiedenis, kunnen de Penningkabinetten niet langer eenvoudige bewaarders blijven van zeldzame en schone stukken: zij worden centra die zich uitrusten om aan de vorsching alle dokumentatie te verstrekken die zij nodig heeft.

In Brussel wordt deze nieuwe orientatie ingeluid door P. Naster, bibliothekaris en nadien adjunct-konservator van 1941 tot 1953. Voortaan worden steeds vollediger reeksen verworven die de vorschers toelaten zijn werk aan te vatten in direkt en langdurig kontakt met de stukken die hem interesseren. De aandacht valt nu ook op de muntschatten die steeds diepgaander bestudeerd worden.

In 1949 wordt de Griekse verzameling verrijkt met 250 Atheense tetradrachmen, ontdekt in Tell-el-Maskhuta (Egypte) en door P. Naster met de grootste zorg gepubliceerd.

In 1951 wordt een lot van 2.074 denieren verworven die in Vlaanderen en in Arabant, maar ook in Luik werden uitgegeven in de 12de en de 13de eeuw.

In 1952 wordt de verzameling Romeinse munten verrijkt door de schenking P. Pinchant die 932 zilveren en bronzen stukken uit het vroeg-keizerrijk bevat en een goede basis vormt voor een verzameling voor deze periode. De schenking is gespreid over de regering van Augustus (27 v.K. tot 14 n.K.) tot die van Severus-Alexander (222-235).

De verzameling Griekse munten boogt in 1963 op 3 belangrijke aankopen. Vooreerst 52 munten van de nomen, d.z. de steden van Egypte in de Romeinse tijd, een reeks waarvan het Penningkabinet nog geen enkel stuk bezat. Vervolgens 23 staters van Asperdos, als schat gevonden in Antalya in Turkije, tenslotte de schat van Denizli in Turkije, waarin 127 drachmen van Alexander de Grote en Philippus III van Makedonië. Aan dit laatste lot werd een licentiaatsthesis (UCL) gewijd, gevolgd door een belangrijk artikel. Sinds 1957 werden meer dan 1.500 Griekse stukken verworven door aankoop of door schenkingen, o.m. van Dr. J. De Walsche. Het merendeel zijn bronzen stukken en stammen vaak uit de Romeinse tijd : zij vullen derhalve een lacune aan in de verzameling. Herhaaldelijk werden tevoren onbekende exemplaren gepubliceerd.

De verzameling Romeinse munten kreeg belangrijke schenkingen o.a. de muntschat van Liberchies, door de Nationale Bank geschonken aan het Penningkabinet (1971) ; de bronzen medaillons van P. Dresse de Lébiöles ; talloze stukken uit het laat-keizerrijk, geschonken door Dr. P. Bastien. De gewone aankopen richtten zich meer op het laat-keizerrijk dat in de oude verzameling niet goed vertegenwoordigd was. Meer dan 5.000 munten werden sinds 1956 verworven.

Door volharding en gunstige omstandigheden kon een kleine verzameling Byzantijnse munten worden samengesteld : van 309 stukken in 1956 groeide deze naar 1.144 stukken in 1978.

In de loop van de laatste jaren kende de verzameling van de Nederlanden, overigens reeds erg volledig, opmerkelijke aanwinsten. Enige of slechts in 2 tot 3 exemplaren gekende stukken zijn erg talrijk : het gouden schild van Walerand III van Saint-Pol (1960), de halve leeuw van Antoon van Boergondië (1962), de gouden royaal van Lodewijk van Crécy (1964), de gouden reaal van Philips II voor Doornik (1966), de gouden royaal van Willem III voor Honegouwen, de gouden soeverein van Albrecht en Isabella (1968) (beide laatste stukken afkomstig uit de verzameling de Ligne) en de albertijn uitgebracht te Maastricht voor Albrecht en Isabella (1969).

In 1957 kon het Penningkabinet de muntschat van Transinne aankopen die weliswaar in Belgisch Luxemburg begraven was maar die vrijwel alleen Franse munten bevatte. De studie van deze muntschat leverde interessante gegevens op over de muntomloop in de Maasvallei tijdens de 12de en 13de eeuw. Bovendien werd de feodale Franse munten verrijkt met 1.660 stukken.

De verzameling hedendaagse munten en papiergeld konden sinds 1962 genieten van schenkingen die regelmatig aan de uitgevende instituten gevraagd werden. Meerdere schenkingen van R. Gurnet (1970 tot 1975) hebben het Penningkabinet verrijkt met meer dan 1.000 stukken uit de moderne periode voor Europa, Azië en Afrika.

Sinds 1957 liepen meerdere belangrijke oude medailles binnen in het Penningkabinet: Henricus Barck door Staven Van Kerwijck (1955); Italiaanse medailles van de renaissance (1958) en penningplaten voor dezelfde periode voor de Nederlanden (1966 en 1974); een gouden medaille voor Philips II (1968) afkomstig van de verzameling de Ligne; een portret van Constantijn Huyghens (1974). Sinds 1963 verrijken systematische aankopen de verzameling medailles van hedendaagse Belgische kunstenaars, terwijl de hedendaagse buitenlandse medailles evenmin verwaarloosd worden.

De reeds rijke verzameling rekenpenningen van de Nederlanden werd in 1964 vervolledigd met een belangrijk lot en een schenking van P. De Baeck. In 1968 kon een gouden rekenpenning van Frans II worden aangekocht.

In 1976 koopt het Penningkabinet de beroemde verzameling eretekens van dom Gregorius De Clercq met 5.549 exemplaren. Hetzelfde jaar heeft ze het geluk om de eretekens aan te kopen van Jean Sylvain van de Weyer, die niet alleen minister en diplomaat is geweest, maar ook, vóór 1830, bibliothekaris van de bibliotheek van de stad Brussel, de kern van de latere Koninklijke Bibliotheek.

Op datum van 31 december 1984 bewaart het Penningkabinet 205.145 voorwerpen, w.o. 1.088 Gallische munten, 8.148 Griekse munten, 16.117 Romeinse munten, 19.441 munten van de Nederlanden en 37.076 medailles. De uitzonderlijke aanwinsten, schenkingen of aankopen die sterk de kwaliteit of het volume van de verzamelingen vermeerderen, zijn mijlpalen in de geschiedenis van het Penningkabinet, maar toch werd de kern van de verzamelingen voor de drie vierden gevormd door het dagelijks speurwerk naar stukken, nazicht en klasseringen door het personeel van het Penningkabinet gedurende anderhalve eeuw.

III. FUNKTIES

1. Het personeel van het Penningkabinet heeft tot taak de verzamelingen numismatische voorwerpen te vervolledigen, te klasseren, de voornaamste verzamelingen en nog niet gekende stukken te publiceren. De klassementen zijn nooit definitief, gezien publicaties van nieuwe referentiewerken de herklassering opdringen van de reeksen die erin behandeld worden.

2. De numismatische bibliotheek, onmisbaar voor het werk van de lezers en van het personeel, vraagt zekere zorgen. De Koninklijke Bibliotheek koopt en katalogeert deze boeken naar zij rekent natuurlijk op het personeel van het Penningkabinet om aankopen voor te stellen. Boeken en steekkaarten moeten worden geklasseerd, de boeken na iedere raadpleging terug geklasseerd en ingebonden indien zij ingenaald werden aangekocht.

3. De veiligheid en de orde in de verzamelingen vereisen dat ze in de meeste gevallen slechts geraadpleegd kunnen worden onder bestendig toezicht van een personeelslid. Deze verplichting is

specifiek voor instellingen die, zoals het Penningkabinet, talrijke kleine voorwerpen bewaren die gemakkelijk kunnen gestolen, verloren en verkeerd geklasseerd worden.

4. Door de spektakulaire ontwikkeling die de numismatische vor-sing sinds de tweede wereldoorlog kent, legt het publiek het Penningkabinet nieuwe eisen op. De gespecialiseerde boeken die afgelopen eeuw of begin van deze eeuw werden gepubliceerd, geven meestal lijsten op van de stukken die bewaard worden in enkele grote verzamelingen, alsmede commentaar steunend op schrijvers of op oude archiefstukken maar geen gegevens uit de stukken zelf gehaald of uit hun archeologische kontekst ! De huidige boeken zijn onvervalste wetenschappelijke werken. Zij gebruiken de statistiek en klasseren de gekende voorwerpen, zo talrijk mogelijk, naar gegevens gehaald uit de stukken zelf (stijl, gewicht e.d.) en naar hun aan- of afwezigheid in deze of gene muntschat. Buitenlandse vorsers, bezorgd om hun wark op zo volledig mogelijke gegevens te schoeien, vermenigvuldigen hun verzoeken om foto's en gipsafgietsels.

Beroepsarcheologen of liefhebbers die zich bewust zijn van het belang van de munten voor hun studies, verzoeken het Penningka-binet om gedetailleerde identifikaties, eventueel zelfs interpre-tatie van de stukken uit hun opgravingen.

Om aan de hedendaagse vragen van het publiek te kunnen voldoen moet het Penningkabinet volgende repertoria aanleggen en bijhouden :

- a. repertorium van de antieke munten (Gallische, Romeinse, Mero-vingische) die in België gevonden worden ;
- b. repertorium van de middeleeuwse en moderne muntschatten die in België gevonden worden ;
- c. repertorium van de munten die door Belgische muntateliers uit-gegeven werden in de middeleeuwen en de moderne tijden ;
- d. repertorium van de medailles die in België ontworpen werden.

Tenslotte moet het Penningkabinet, teneinde te voldoen aan de wensen van niet gespecialiseerd publiek of beginnende verzame-laars beschikken over een permanente tentoonstelling van numis-matische voorwerpen uit alle tijden, didaktisch opgevat en ak-tueel gehouden. De tentoongestelde voorwerpen moeten bovendien gemakkelijk bereikbaar blijven voor studiedoelen.

IV. NODEN

Aantal en bekwaamheid van het personeel vloeit voort uit de noden van het Penningkabinet.

1. Het zaalpersoneel

Het Penningkabinet kan slechts voor het publiek geopend worden als twee personeelsleden aanwezig zijn om reden van veiligheid zowel als om gelijktijdig aankomende lezers te dienen. Om de zaal geopend te houden, zaterdag inbegrepen, van 9 tot 13 en van 14 tot 17 u. moet op 7 uren x 301 werkdagen d.z. 2.107 uren ge-rekend worden. Gezien één persoon, onderworpen aan het stelsel van een 38 uren week, slechts 1.642 uren per jaar werkt (20 jaarlijkse verlofdagen en een minimum van 10 ziekteverlofdagen

aangerekend), zouden er dus 3 personen nodig zijn alleen al om de zaal open te houden en in voorkomend geval bijkomende werkjes te verrichten. Om 3 personen bestendig operationeel te hebben (2 voor de leeszaal en 1 voor de tentoonstellingszaal) zijn 4 personeelsleden nodig die bovendien gipsafgietsels zouden kunnen vervaardigen, boeken terug te klasseren en de ca. 200.000 fotokopijen vervaardigen die elk jaar nodig zijn voor de dienst en voor het publiek. Dit zaalpersoneel moet niet hooggekwalificeerd zijn maar het moet een elementaire kennis van de tweede nationale taal hebben, ordelijk zijn, welopgevoed en een goed voorkomen hebben.

2. Het gekwalificeerd personeel

De kwalificatie wordt bepaald door het uitgestrekt chronologisch en geografisch terrein dat bestreken wordt door de verzamelingen van het Penningkabinet. Het betrokken historisch gebied strekt zich uit van de 7de eeuw voor onze tijdrekening tot de hedendaagse tijd en alleen al de voorrangverzamelingen n.m. de antieke munten, munten van de Nederlanden en de medailles betreffen gans Europa, een deel van Azië en Afrika. Het is totaal uitgesloten dat 2 of 3 personen alle kennis zouden bezitten die vereist zijn voor het samenstellen en publiceren van de bovengenoemde repertoria. Het aankopen, klasseren van de voorwerpen en de dienst voor buitenlandse bezoekers vereisen eveneens speciale kennis.

Het absoluut minimum aan gekwalificeerd personeel bedraagt: 4 specialisten, t.w. : voor de oudheid, de middeleeuwen, de moderne en hedendaagse munten, de medailles. Het ideaal zou zijn om over 6 specialisten te kunnen beschikken : 2 voor de oudheid waarvan 1 zich uitsluitend met de muntvondsten zou inlaten en 2 voor de medailles waarvan 1 specialist voor eretekens ! Bepaalde landen hebben trouwens een museum voor eretekens alleen !

Nuismatische kennis wordt alleen door de praktijk verworven. Toch moet het gekwalificeerd personeel een ontwikkelde algemene cultuur bezitten, een voldoende kennis van de tweede nationale taal en vlot Engels en Duits lezen. Op zichzelf is een universitaire vorming niet nodig, maar zij is wel erg gewenst, op een zeldzame uitzondering na, voor de specialisten van de oudheid, de middeleeuwen en de medailles.

3. De daktylografie

Vanzelfsprekend vereist alleen al het materieel samenstellen van de hogergenoemde repertoria een voltijdse daktylo. Samengevat moet de minimum personeelsbezetting voor een goede werking van het Penningkabinet 8 eenheden bedragen en de ideale toestand 11 eenheden omvatten.

V. HUIDIGE TOESTAND

Over de laatste 30 jaren evolueerde het personeelsbestand van het Penningkabinet als volgt :

1955 : 3	1968 : 6 1/2 (1 halftijds)	1978 : 5 1/2
1959 : 4	1972 : 7 1/2	1979 : 4 1/2
1964 : 6	1977 : 6 1/2	1984 : 3 1/2

De toestand in 1984 is dus zowat gelijk aan die van 1955. In 1955 werd een gelijkvloerse ruimte gebruikt die zowat 4 keren

minder groot was dan dan de huidige lokalen die daarenboven over 3 verdiepingen verspreid liggen. Onder die omstandigheden kan met dergelijk beperkt personeel, de veiligheid van de verzamelingen minder goed verzekerd worden noch erg doeltreffend aan de vraag van lezers voldaan worden.

De persoon die halftijds werkt, P. Thirion, verricht daktylowerk, terwijl de 3 overige personeelsleden, m.n. J. Lippens, hoofd van de afdeling, J. Lallemand, werkleidster en A. Van Keymeulen, eerste technicus, instaan voor respectievelijk de medailles, de antieke munten, de moderne munten !

Het is wellicht niet overbodig te beklentonen dat de titel van werkleider slaat op een universitair die een doctorsdiploma bezit en die minstens 10 jaren dienst heeft verzicht in een gelijkwaardige instelling. Een technicus moet drager zijn van een diploma van hoger secundair onderwijs (humaniora) en behaalt de graad van eerste technicus nadat hij een cursus gevolgd heeft over de technieken (van de bibliotheken bv. indien hij in de Koninklijke Bibliotheek werkt) en daarover een examen heeft afgelegd. Een titularis van een diploma van hoger technisch onderwijs (A1) kan onmiddellijk als eerste technicus worden aangeworven. Vanzelfsprekend moet het hoofd van de afdeling houder zijn van een universitair diploma.

Sinds 1979 kan het Penningkabinet nog slechts 3 dagen per week, m.n. 's maandags, 's dinsdags en 's woensdags voor het publiek geopend worden.

In een afdeling die nog slechts over 1 lid zaalpersoneel (1977-1984) beschikt of over helemaal niemand meer zoals tegenwoordig, moet het gekwalificeerd personeel zoveel niet gekwalificeerd werk opknappen dat geen tijd meer rest voor specifiek werk.

De huidige toestand vloeit eerder voort uit onaangepaste administratieve regelingen, overigens gemakkelijk te wijzigen, dan uit de economische crisis. Immers, de Koninklijke Bibliotheek beschikt over een kader, d.i. een welbepaald aantal statutaire personeelsleden (rijksambtenaren) dat haar wettelijk toegekend is. Maar geen enkele van de afdelingen van de Koninklijke Bibliotheek beschikt zelf over een eigen kader, zodat de hoofdkonservator de beschikbare ambtenaren op volledig soevereine wijze aan de verschillende afdelingen toekent !

De effectieven van de Koninklijke Bibliotheek - meestal onder het kader blijvend - evolueerden als volgt :

1957 : 123	1959 : 147	1962 : 183
1964 : 220	1968 : 245	1972 : 301
1977 : 264	1978 : 270	1984 : 242

Uit deze cijfers kan afgeleid worden dat de Koninklijke Bibliotheek in 1957 op een effectief van 123 agenten er 3 kon toebedelen aan het Penningkabinet. In 1984 heeft zij van een praktisch verdubbeld effectievenaantal (242), er nauwelijks 3 1/2 voor het Penningkabinet over ! Van 1972 tot 1983 verloor de Bibliotheek iets meer dan 19% van haar effectieven, het Penningkabinet daarentegen 53% !

Als verklaring wordt, voor personeelsleden die overleden of gepensioneerd werden, weleens de wervingsstop op rijksambtenaren ingeroepen. Dat argument gaat echter niet op voor het Penningkabinet dat weliswaar 2 personeelsleden verloor door overlijden en opruststelling maar twee andere omdat zij naar andere afdelingen van de Bibliotheek overgebracht werden. In 1977 was bovendien de werving voor de Bibliotheek nog niet stilgelegd vermits meerdere personeelsleden na dat jaar in dienst getreden zijn.

Het is abnormaal dat de onherroepelijke beslissing van een ambtenaar een afdeling die hij controleert van het grootste deel van haar middelen kan beroven. Extreem gesteld kan men zich voorstellen dat een reeks dergelijke beslissingen kan leiden tot het opheffen van een openbare dienst, wat onwettelijk zou zijn gezien deze dienst niet alleen door Koninklijk Besluit werd opgericht, maar bovendien herhaaldelijk door Koninklijke en ministeriële besluiten in zijn bestaan bevestigd werd.

De verdwijning in feite van het Penningkabinet zal zich, als de toestand niet verandert, in 2 fasen voltrekken : sluiting voor het publiek in 1968 (opruststelling van J. Lallemand), volledige lamlegging in 1994 (opruststelling van J. Lippens). Deze afschaffing is niet alleen immoreel, maar onwettelijk en oneconomisch. Immoreel omdat de schenkers die ooit aan het Penningkabinet verzamelingen schonken van tientallen miljoenen waarde, dat niet deden opdat die verzameling onvruchtbaar zou blijven. Oneconomisch omdat sinds 150 jaar de Belgische Staat in het Penningkabinet meerdere miljarden frank geïnvesteerd heeft in aankopen van stukken, boeken, personeelskosten en bedrijfskosten voor een verzameling en een bibliotheek waarop België fier mag zijn. De wetgevers, de regeringen en de ambtenaren hebben in het verleden inspanningen verricht in vaak moeilijke omstandigheden, t.t.z. 2 wereldoorlogen en tussen beide een economische crisis die de huidige waard was. Zij hebben ze ongetwijfeld niet geleverd opdat de verzamelingen van het Penningkabinet niet meer zouden vervuld noch gevaloriseerd worden, noch door het publiek geraadpleegd worden en volkomen verloren zouden gaan voor de wetenschap !

*

*

*

Wetteksten die het Penningkabinet betreffen :

KB = Koninklijk Besluit, MB = Ministerieel Besluit, BS = Belgisch Staatsblad.

Oprichting : KB van 8 augustus 1835 gepubliceerd in het BS van 25 maart 1847 (BS van 3 april 1847 ; nr. 93, blz. 833)

Aanhchting bij de Koninklijke Bibliotheek : KB van 2 augustus 1838 (BS van 6 augustus 1838, nr. 218, blz. 1)

Afdeling van de Koninklijke Bibliotheek : KB van 15 december 1875 (BS van 17 december 1875, nr. 351, blz. 3623) ;
laatst bevestigd in MB van 10 januari 1967.

J. LALLEMAND

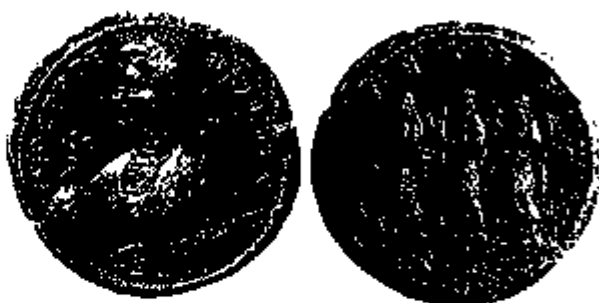
Tetradrachme van Etna,
uitgegeven in Catana
door Hieron van Syra-
cuse (476-461 v.K.)

Gouden stater van
de Trevicren

Gouden aureus van Ha-
drianus, Rome, 125-128.

Bronzen medaillon van
Probus, Rome, 276-282.

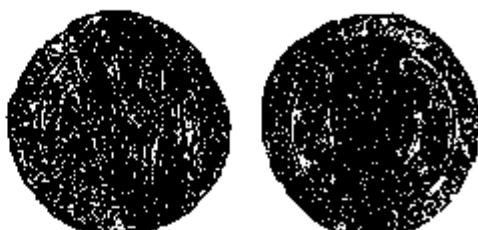
Stuk van 4 solidi van
Valentinianus I, Antochië.

Gouden solidus van
Heraclius consul, Car-
thago, 609-610.

Gouden schild van Wale-
rand III van Luxemburg,
Ligny en Saint-Pol,
1371-1415

Gouden soeverein van Al-
brecht en Isabella, Bra-
bant, Brussel, zonder
jaartal (1612-1617).

Gouden dubbele soeverein van Karel II,
Brabant, Brussel, 1668

Zilveren portretpenning van Hendrik Barck,
vervaardigd door Steven van Herwijck in 1562.

Houten portretpenning van
Nikolaas van Busleyden,
vervaardigd door Janus Sa-
cundus in 1530.

Gouden penning vervaardigd
in 1608 op last van de pro-
vincie Zeeland voor de wa-
penbestandsvoorstellen.